

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Sårbar (VU)
B2ab(ii,iii,iv,v)

Klass: Charophyceae (kransalger), **Ordning:** Charales, **Familj:** Characeae, **Släkte:** Chara (sträfsen), **Art:** Chara rudis - spretsträfsse Leonh. **Synonymer:**

Kännetecken

Spretsträfsse är svår att skilja från taggsträfsse *C. hispida*, och ibland hittar man övergångsformer mellan dessa två "arter". I motsats till taggsträfsse har spretsträfsse dock kortare taggar och längre kransgrenar med kortare taggceller (braktéer). Den ser därför mycket glesare och slätare ut än taggsträfsse och är dessutom ofta större än denna. Liksom hos taggsträfsse finns tjocka och tunna barkcellsrader på skottet. Hos spretsträfsse täcks dock de tunna raderna nästan fullständigt av de tjockare.

Utbredning och status

I Sverige är spretsträfsse noterad från 20 lokalområden i landskap med kalkrik berggrund (Skåne, Västergötland, Uppland, Jämtland och Öland). Arten bedöms som utdöd på Gotland (ArtDatabanken 2015). Under perioden 2005-2010 genomfördes omfattande inventeringar i landet inom ÅGP för hotade kransalger. Trots detta resulterade inventering, på ett flertal äldre lokaler, inte i några återfynd av arten. Under senare år har nyfynd av spretsträfsse endast gjorts i en mindre vattensamling i rinnande vatten i en ravin i Djupadalens naturreservat, Falköpings kommun (Kyrkander 2007) samt i sjön Ämten, inom Valleområdet i Skara och Skövde kommuner i Västra Götaland, där arten är lokalt mer allmän.

Spretsträfssets utbredningsområde sträcker sig från Storbritannien och Skandinavien genom Centraleuropa till västra Asien. I Danmark förekommer den i några sjöar på Jylland och Själland. I Norge har den hittats i flera sjöar främst i södra delen av landet. Arten saknas i Finland.

Spretsträfsse är rödlistad som Starkt hotad (EN) i Norge (Henriksen & Hilmo 2015) och i Tyskland ("2 Stark Gefährdet"; Ludwig & Schnittler 1996).

Ekologi

Spretsträfsse förekommer enbart i mesotrofa, kalkrika, oftast större sjöar. Spretsträfsse verkar ha liknande biotopkrav som den likaledes rödlistade stjärnlinke *Nitellopsis obtusa* som ofta förekommer på samma lokaler. Spretsträfsse övervintrar och växer mest på mjukbottnar mellan 1 och 7 m djup. Spridningsförmågan är dåligt känd. Trots att arten är samkönad och ofta fertil tyder detta på att den har svårt att sprida sig. Den vegetativa förökningen och konkurrensförmågan mot andra växter är däremot god. I kalkrika sjöar (kransalgssjöar) kan den bilda täta mattor som påverkar hela ekosystemet. Vattnet är klart eftersom växterna lagrar upp närsalter och bromsar vågrörelsen. Kransalgerna erbjuder dessutom ett bra substrat för evertebrater och är viktig föda för växtätande sjöfåglar. Den rikliga födotillgången möjliggör även en hög tillväxt av både fisk och kräftor. Bortsett från spretsträfsse kan stjärnlinke, röststräfsse *C. tomentosa*, taggsträfsse och borststräfsse *C. aspera* bilda lika täta mattor.

Hot

I Sverige har arten försvunnit från flera eutrofierade sjöar. Eutrofiering anses allmänt som det största hotet mot spretsträfsse. Även båttrafik uppges som hotfaktor. Den ökade närsaltsbelastningen i många slättsjöar är speciellt allvarlig för denna art då den tycks ha svårt att sprida sig till alternativa lokaler, såsom restaurerade eller nyskapade sjöar.

Åtgärder

Spretsträfssets nuvarande lokaler bör skyddas mot varje form av närsaltsbelastning samt intensiv båttrafik och badaktivitet. Självklart bör inplantering av karpfiskar och speciellt gräskarp undvikas. En inplantering av växten till lämpliga sjöar, speciellt till lokaler där den tidigare har förekommit, bör övervägas. Forskning behövs kring artens ekologi, speciellt dess spridningsförmåga.

Övrigt

Övergångsformer mellan taggsträfs och spretsträfs är vanliga i Jämtland, men sällsynta i södra Sverige. Artavgränsningen mellan dessa arter bör utredas. Bara växter med samtliga typiska kännetecken för spretsträfs har här räknats till denna "art". I och med att spretsträfs ofta förväxlas med taggsträfs är spretsträfsets utbredning och ekologi dåligt kända. Utländska namn - N: Smaltaggkrans, GB: Rugged stonewort.

Naturvård

Åtgärdsprogram: Under produktion

Litteratur

- ArtDatabanken 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Blindow, I., Krause, W., Ljungstrand, E. & Koistinen, M. 2007. Bestämningsnyckel för kransalger i Sverige. *Svensk Botanisk Tidskrift* 101(3-4): 165-220.
- Forsberg, C. 1965. Environmental conditions of Swedish charophytes. *Symbolae Botanicae Upsalienses* 18: 4.
- Forsberg, C. & Forsberg, B. 1961. *Chara rudis* ny för Uppland. *Botaniska Notiser* 114: 108-110.
- Hasslow, O.J. 1931. Sveriges characéer. *Botaniska Notiser* 84: 63-136.
- Henriksen, S. & Hilmo, O. (red.) 2015. *Norsk rødliste for arter 2015*. Artsdatabanken, Norge.
- Krause, W. 1997. Charales (Chlorophyceae). I: Ettl, H., Gärtner, G., Heynig, H. & Mollenhauer, D. (red.), *Süßwasserflora von Mitteleuropa* vol. 18.
- Kyrkander, T. 2007. *Inventering av kransalger i sötvatten 2007. 22 lokaler i Västra Götalands län och 1 lokal i Jönköpings län*. Länsstyrelsen Västra Götalands Län, Mariestad.
- Langangen, A. 1974. Ecology and distribution of Norwegian charophytes. *Norwegian Journal of Botany* 21: 31-52.
- Langangen, A. 1996. Sjeldne og truede kransalger i Norge. *Blyttia* 54: 23-30.
- Ludwig, G. & Schnittler, M. 1996. *Rote Liste gefährdeter Pflanzen Deutschlands*. Bundesamt für Naturschutz, Bonn.
- Moore, J.A. 1986. *Charophytes of Great Britain and Ireland*. BSBI Handbook No. 5, London.
- Olsen, S. 1944. Danish charophyta. *Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, Biologiske Skrifter* 3.
- Pereya-Ramos, E. 1981. The ecological role of Characeae in the lake littoral. *Ekologia Polska* 29: 167-209.
- Schmidt, D., Weyer, K. van de, Krause, W., Kies, L., Garniel, A., Geissler, U., Gutowski, A., Samietz, R., Schütz, W., Vahle, H.-Ch., Vöge, M., Wolff, P. & Melzer, A. 1996. Rote Liste der Armleuchteralgen (Charophyceae) Deutschlands. *Schriftenreihe für Vegetationskunde* 28: 547-576.
- Stewart, N.F. & Church, J.M. 1992. *Red data books of Britain and Ireland: Stoneworts*. Peterborough.

Författare

Irmgard Blindow 1998. Rev. Tina Kyrkander 2015. © ArtDatabanken, SLU 2015